

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΣΕ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 10 Ιουλίου 2020, με την ακόλουθη σύνθεση : Ιωάννης Σαρμάς, Πρόεδρος, Σωτηρία Ντούνη, Μαρία Βλαχάκη, Αγγελική Μαυρουδή, Αντιπρόεδροι, Κωνσταντίνα Ζώη, Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα, Αγγελική Μυλωνά, Γεωργία Τζομάκα, Στυλιανός Λεντιδάκης, Θεολογία Γναρδέλλη, Βιργινία Σκεύη, Κωνσταντίνος Εφεντάκης, Αγγελική Πανουτσακοπούλου, Δέσποινα Τζούμα, Δημήτριος Τσακανίκας, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Βασιλική Προβίδη, Κωνσταντίνος Παραθύρας, Ασημίνα Σακελλαρίου, Αργυρώ Μαυρομμάτη, Ευαγγελία Σεραφή, Κωνσταντίνος Κρέπης, Ειρήνη Κατσικέρη, Γεωργία Παπαναγοπούλου, Νεκταρία Δουλιανάκη, Νικολέτα Ρένεση, και Γρηγόριος Βαλληνδράς, Σύμβουλοι. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου.

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Αντώνιος Νικητάκης, Επίτροπος Επικρατείας, κωλυομένης της Γενικής Επιτροπής της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Χρυσούλας Καραμαδούκη.

Για να αποφασίσει σχετικά με: α) την από 6.7.2020 (ΑΒΔ 1031/6.7.2020) προσφυγή του νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία «Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου» (ΤΑΙΠΕΔ), που εδρεύει στην Αθήνα (οδός Κολοκοτρώνη 1 και Σταδίου), εκπροσωπείται νόμιμα και παραστάθηκε με δήλωση του άρθρου 133 παρ. 2 του ΚΔΔικ του πληρεξουσίου δικηγόρου του Φίλιππου Σπυρόπουλου (ΑΜ/ΔΣΑ 7310) και β) την από 8.7.2020 (ΑΒΔ 1073/8.7.2020) προσφυγή της ανώνυμης εταιρείας ειδικού σκοπού με την επωνυμία «Ιπποδρομίες ΑΕ», που εδρεύει στην Αθήνα (Λεωφ. Αθηνών αρ. 112), εκπροσωπείται νόμιμα και παραστάθηκε διά του πληρεξουσίου δικηγόρου Γεωργίου Δελλή (ΑΜ/ΔΣΑ 15582).

Με αμφότερες τις προσφυγές επιδιώκεται η αναθεώρηση της 1080/2020 απόφασης του VI Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Υπέρ της αίτησης της εταιρείας με την επωνυμία «Ιπποδρομίες ΑΕ» και κατά του κύρους της προσβαλλόμενης απόφασης «παρεμβαίνει» το προσφεύγον ΤΑΠΠΕΔ.

Το Ελληνικό Δημόσιο εκπροσωπείται νόμιμα από τον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε διά του Συμβούλου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο της προσφεύγουσας εταιρείας «Ιπποδρομίες ΑΕ», ο οποίος, αφ' ενός μεν έθεσε ζήτημα αμφισβήτησης της κρίσης του Τμήματος Μείζονος - Επταμελούς Συνθέσεως επί της 117/2020 αποφάσεως αυτού, αφ' ετέρου δε ζήτησε την παραδοχή της προσφυγής της.

Τον εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου, ο οποίος ζήτησε την παραδοχή των προσφυγών.

Τον Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος ανέπτυξε προφορικά την από 10.7.2020 γνώμη του, κατά τα αναφερόμενα στη συνημμένη έγγραφη πρότασή του, και πρότεινε να απορριφθούν οι προσφυγές.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη, με παρόντες τους δικαστές που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από τον Σύμβουλο Στυλιανό Λεντιδάκη, που είχε κώλυμα (άρθρα 11 παρ. 2 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 και 78 παρ. 2 του π.δ. 1225/1981), καθώς και τον Σύμβουλο Γρηγόριο Βαλληνδρά, ο οποίος, αφού συμμετέσχε στη διάσκεψη για τη νόμιμη σύνθεση του Δικαστηρίου λόγω κωλύματος ορισμένων μελών του προς λήψη της παρεμπίπτουσας απόφασης που αναφέρεται στη σκέψη 2, αποχώρησε στη συνέχεια από τη διάσκεψη, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 1968/1991.

**Άκουσε την εισήγηση της Συμβούλου
Δέσποινας Καββαδία -Κωνσταντάρα και
Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα
Σκέφθηκε κατά τον νόμο**

1. Το Τμήμα Μείζονος - Επταμελούς Σύνοψης, αποτελούμενο από τον Πρόεδρο του Δικαστηρίου και τους Συμβούλους Σταμάτιο Πουλή, Κωνσταντίνα Ζώη, Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα, Αγγελική Μυλωνά, Γεωργία Τζομάκα και Στυλιανό Λεντιδάκη, επελήφθη, σύμφωνα με το τότε ισχύον άρθρο 37 παρ. 9 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο (ν. 4129/2013, φ. 52 Α'), αμφιβολίας αναφορικά με την έννοια των διατάξεων των άρθρων 48 και 49 του ν. 4608/2019 (φ. 66 Α'), που του είχε παραπεμφθεί με το πρακτικό 2 της Συνεδρίασης της 8ης Οκτωβρίου 2019 του VI Τμήματος. Την αμφιβολία αυτή ήρε το ως άνω Τμήμα με την 117/2020 απόφασή του, αποφανθέν, με τις παρατεθείσες στην απόφαση

αυτή αιτιολογικές σκέψεις, ότι η τροποποιητική σύμβαση μεταξύ του ΤΑΙΠΕΔ και την ανώνυμης εταιρείας ειδικού σκοπού «Ιπποδρομίες ΑΕ», στην οποία αφορά η ήδη κρινόμενη η προσφυγή αναθεώρησης, υπόκειται σε έλεγχο από το Ελεγκτικό Συνέδριο.

2. Κατά τη δικάσιμο της 10^{ης} Ιουλίου, ο πληρεξούσιος δικηγόρος της «Ιπποδρομίες ΑΕ» αμφισβήτησε την ορθότητα της ως άνω κρίσης του Τμήματος Μείζονος - Επταμελούς Σύθεσης και ζήτησε από την Ολομέλεια να επανεξετάσει το θέμα. Κατά τη διάσκεψη του Δικαστηρίου που επακολούθησε, μετά την έγερση του ως άνω ζητήματος, το Δικαστήριο αποφάσισε ότι στο μέτρο που αμφισβητούνται τα κριθέντα με την προαναφερόμενη απόφαση του Τμήματος Μείζονος - Επταμελούς Σύθεσης, το ζήτημα θα εξετασθεί από την Ολομέλεια χωρίς τη συμμετοχή των μελών της που έλαβαν μέρος στη λήψη της αμφισβητούμενης κατά τα ανωτέρω απόφασης του Τμήματος Μείζονος - Επταμελούς Σύθεσης. Η Ολομέλεια, συγκροτηθείσα, υπό την προεδρία της αρχαιότερης Αντιπροέδρου Σωτηρίας Ντούνη, σε συμβούλιο, στο οποίο δεν μετείχαν ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου και οι Σύμβουλοι Κωνσταντίνα Ζώη, Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα, Αγγελική Μυλωνά, Γεωργία Τζομάκα και Στυλιανός Λεντιδάκης, έκρινε ομοφώνως ότι οι ως άνω δικαστικοί λειτουργοί δεν κωλύονται να συμμετάσχουν στην εκδίκαση της ένδικης προσφυγής αναθεώρησης. Πράγματι, ναι μεν, ως εκ της παραπομπής από το άρθρο 336 παρ. 1 του ν. 4700/2020 (φ. 127 Α'), που περιλαμβάνεται στο τεθέν σε ισχύ από 29.6.2020 Δεύτερο Τμήμα του νόμου αυτού, όσον αφορά τις διαφορές από τον προσυμβατικό έλεγχο, άμεσης εφαρμογής από την ανωτέρω ημεροχρονολογία τυγχάνουν και οι περιλαμβανόμενες στο Πρώτο Τμήμα του ίδιου νόμου διατάξεις των άρθρων 21 έως 25, που αναφέρονται στους λόγους αποκλεισμού, απαλλαγής και εξαίρεσης των δικαστικών λειτουργών του Ελεγκτικού Συνεδρίου από την άσκηση του λειτουργήματός σε συγκεκριμένη δίκη, ασχέτως του ότι το Πρώτο Τμήμα του ν. 4700/2020 αρχίζει να ισχύει από το επόμενο δικαστικό έτος, προδήλως δε στις περιστάσεις που, κατά την έννοια του άρθρου 23 του εν λόγω νόμου, θα μπορούσαν να θέσουν εν αμφιβόλω την απροκατάληπτη κρίση του δικαστή και, κατ' επέκταση, να στοιχειοθετήσουν λόγο εξαίρεσής του συγκαταλέγεται η σύμπτωση στο ίδιο πρόσωπο της ιδιότητας του κρίνοντος και του κρινομένου. Τέτοια περίπτωση, όμως, δεν συντρέχει εν προκειμένω, καθόσον, υπό το προϊσχύσαν του ν. 4700/2020 νομοθετικό καθεστώς, το Τμήμα Μείζονος - Επταμελούς Σύθεσης ήταν αρμόδιο τόσο για την άρση των αμφιβολιών για την έννοια διατάξεων τυπικού νόμου σε "εκκρεμείς" ενώπιον του VI Τμήματος "υποθέσεις", που του παρέπεμπε, ως προδικαστικό ερώτημα, το τελευταίο, όσο και για την εκδίκαση της αίτησης αναθεώρησης κατά της απόφασης του VI Τμήματος, που εκδιδόταν ύστερα

από την άρση της αμφιβολίας, πράγμα που σημαίνει, με δεδομένη τη συγκρότηση του Τμήματος Μείζονος - Επταμελούς Σύνθεσης από τον Πρόεδρο και τους έξι αρχαιότερους Συμβούλους, ότι οι ίδιοι δικαστές καλούνταν να αποφανθούν σε αμφοτέρω τα διαδικαστικά αυτά στάδια, χωρίς ουδέποτε να εγερθεί ζήτημα κωλύματός τους, αφού τούτο ήταν ευθεία συνέπεια των ρυθμίσεων για τη διττή αρμοδιότητα του Τμήματος Μείζονος - Επταμελούς Σύνθεσης. Τα ίδια δε ακριβώς πρέπει να γίνουν δεκτά και υπό τις ήδη εφαρμοστέες διατάξεις του ν. 4700/2020, δοθέντος ότι η επελθούσα με τον νόμο αυτό μεταβολή περιορίζεται απλώς στη μεταφορά των αρμοδιοτήτων του Τμήματος Μείζονος - Επταμελούς Σύνθεσης στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, η οποία, υπό την έννοια αυτή, συνιστά συνέχειά του και όχι υπερκείμενο, σε σχέση με το Τμήμα Μείζονος - Επταμελούς Σύνθεσης, δικαστικό σχηματισμό.

3. Η Ολομέλεια εν όψει των ανωτέρω κριθέντων επιλαμβάνεται των λοιπών ζητημάτων της κρινόμενης προσφυγής με πλήρη κατά τον νόμο σύνθεση.

4. Οι κρινόμενες προσφυγές και η "παρέμβαση" του ΤΑΙΠΕΔ νομίμως εισάγονται προς συζήτηση ενώπιον της μείζονος Ολομέλειας του Δικαστηρίου, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 329, 353, 383 του ν. 4700/2020 «Ενιαίο κείμενο Δικονομίας για το Ελεγκτικό Συνέδριο, ολοκληρωμένο νομοθετικό πλαίσιο για τον προσυμβατικό έλεγχο ...» (φ. 127 Α' /29.6.2020) και της, ερειδόμενης στο άρθρο 326 παρ. 4 του ίδιου νόμου, 3/7.7.2020 πράξης του Προέδρου του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

5. Οι εν λόγω προσφυγές έχουν ασκηθεί εμπροθέσμως και νομοτύπως· έχει δε καταβληθεί από την ανώνυμη εταιρεία «Ιπποδρομίες ΑΕ» παράβολο αξίας 200 ευρώ (με τα ηλεκτρονικά παράβολα 34041854995009070003 και 34050104495009070042, αξίας 100 ευρώ έκαστο), υπερβαίνουν κατά 50 ευρώ το απαιτούμενο (άρθρ. 335 παρ. 2 ν. 4700/2020), το οποίο πρέπει να επιστραφεί, ανεξαρτήτως της έκβασης της δίκης. Το ΤΑΙΠΕΔ απαλλάσσεται από την υποχρέωση καταβολής παραβόλου (άρθρα 336, 308 παρ. 3 ν. 4700/2020 σε συνδυασμό με το άρθρο 11 παρ. 2 ν. 3986/2011). Συνεπώς είναι τυπικώς δεκτές και πρέπει να εξετασθούν ως προς την ουσιαστική τους νομιμότητα.

6. Δεδομένου ότι το ΤΑΙΠΕΔ μετέχει στη δίκη ως διάδικος, δεν φέρει την ιδιότητα του τρίτου, ο οποίος μπορεί να ασκήσει παρέμβαση σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 41 του ν. 4700/2020, η οποία εφαρμόζεται αναλόγως στην παρούσα διαδικασία (άρθρ. 336 ν. 4700/2020). Η ασκηθείσα από το ίδιο από 9.7.2020 "παρέμβαση" ως τέτοια είναι

απαράδεκτη, λογίζεται δε και εξετάζεται ως υπόμνημα (πρβλ. ΕλΣ Τμ. Μείζ. - Επταμ. Σύνθ. 804/2018, 1924/2016).

7. Με τις υπό κρίση προσφυγές τους, όπως αυτές αναπτύσσονται με τα παραδεκτώς κατατεθέντα υπομνήματά τους (από 10.7.2020 του ΤΑΙΠΕΔ και από 13.7.2020 της ΑΕ), αφενός μεν το ΤΑΙΠΕΔ, αφετέρου δε η εταιρεία με την επωνυμία «Ιπποδρομίες ΑΕ», ζητούν την αναθεώρηση της 1080/2020 απόφασης του VI Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με την οποία απορρίφθηκαν αιτήσεις τους για την ανάκληση της 148/2020 πράξης του Ζ' Κλιμακίου. Με την πράξη αυτή κρίθηκε ότι κωλύεται η ουσιαστική ενεργοποίηση του από 23.7.2019 υπογεγραμμένου συμφωνητικού μεταξύ του ΤΑΙΠΕΔ και της ανώνυμης εταιρείας «Ιπποδρομίες ΑΕ» για την τροποποίηση της από 24.4.2015 σύμβασης παραχώρησης «για τη χορήγηση αποκλειστικού δικαιώματος διοργάνωσης και διεξαγωγής αμοιβαίου ιπποδρομιακού στοιχήματος στην Ελλάδα για περίοδο είκοσι ετών».

8. Οι ως άνω προσφυγές αναθεώρησης, ένεκα της πρόδηλης μεταξύ τους συνάφειας, καθώς στρέφονται κατά της αυτής απόφασης και αποσκοπούν, αμφοτέρως, στην αναθεώρησή της, πρέπει να συνεκδικασθούν.

9. Στο άρθρο 1 του ν. 3986/2011 «Επείγοντα μέτρα εφαρμογής μεσοπροθέσμου πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015» (φ. 152 Α') ορίζεται: «1. Συνιστάται ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «ΤΑΜΕΙΟ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ Α.Ε.» (Ταμείο). Το Ταμείο έχει αποκλειστικό σκοπό την αξιοποίηση περιουσιακών στοιχείων της ιδιωτικής περιουσίας του Δημοσίου (...) σύμφωνα με τις επικρατούσες συνθήκες της αγοράς και με εγγυήσεις πλήρους διαφάνειας, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι των εσόδων (...) 2. Το προϊόν αξιοποίησης χρησιμοποιείται αποκλειστικά για την αποπληρωμή του δημοσίου χρέους της χώρας (...) 3. Το Ταμείο λειτουργεί για την εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος σύμφωνα με τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας (...). Στο δε άρθρο 9 παρ. 4 του ίδιου νόμου ορίζεται: «(...) 4. Οι διατάξεις της παρ. 7 του άρθρου 19 του π.δ/τος 774/1980 [προσυμβατικός έλεγχος Ελεγκτικού Συνεδρίου] εφαρμόζονται αναλόγως για τον προσυμβατικό έλεγχο των συμβάσεων αξιοποίησης των περιουσιακών στοιχείων του Ταμείου (...) εφ' όσον το τίμημα ή το χρηματικό αντάλλαγμα της αξιοποίησης υπερβαίνει το ποσό των 500.000 ευρώ και αφού προηγουμένως γνωμοδοτήσει το Σ.Ε. [Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων]». Στο άρθρο 2 του ίδιου νόμου και στην παρ. 4 αυτού αναφέρονται αναλυτικώς τα περιουσιακής φύσεως δικαιώματα, που μεταβιβάζονται στο Πρόγραμμα Αποκρατικοποιήσεων του Μεσοπροθέσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2012-2015, τα

οποία θα αξιοποιήσει το ΤΑΠΠΕΔ και στο άρθρο 5 αυτού οι τρόποι αξιοποίησης των μεταβιβασθέντων περιουσιακών δικαιωμάτων.

10. Από τις διατάξεις αυτές συνάγονται τα εξής: (α) Το ΤΑΠΠΕΔ έχει αποκλειστικό σκοπό την αξιοποίηση της ιδιωτικής περιουσίας, μεταξύ άλλων, του Δημοσίου, προκειμένου τα έσοδα αυτής της αξιοποίησης να χρησιμοποιηθούν αποκλειστικώς για την αποπληρωμή του δημοσίου χρέους, (β) το ΤΑΠΠΕΔ πρέπει να δρα σύμφωνα με τις επικρατούσες συνθήκες της αγοράς και με εγγυήσεις πλήρους διαφάνειας. Απολαμβάνει δε την ευελιξία που προσδίδουν οι κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας. Από τις "εγγυήσεις πλήρους διαφάνειας" απορρέουν και οι αρχές της ισότητας των ευκαιριών και του ελεύθερου ανταγωνισμού, που διέπουν τη δράση του κατά την πραγμάτωση του σκοπού, που του ανατέθηκε (σχετ. ΕΛΣ VI Τμ. 19/2017 κ.ά.). Η τήρηση των αρχών αυτών προσδιορίζει το αντικείμενο και την εμβέλεια του ελέγχου νομιμότητας που διενεργεί το Ελεγκτικό Συνέδριο στις συμβάσεις, που συνάπτει το ΤΑΠΠΕΔ, σύμφωνα, ήδη, με τις διατάξεις του άρθρου 324 παρ. 4 περ. ε ν. 4700/2020 και 9 παρ. 4 ν. 3986/2011, εκτεινομένου στην πληρότητα της αιτιολογίας των οικείων αποφάσεων.

11. Στο άρθρο 4 του ν. 3986/2011, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο θέσπισής του, οριζόταν: «Στο Ταμείο συνιστάται επταμελές Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων (Σ.Ε.). Το Σ.Ε. ορίζεται με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Ταμείου, για θητεία τριών (3) ετών, που μπορεί να ανανεώνεται για ίσο χρονικό διάστημα. Τα μέλη του Σ.Ε. είναι πρόσωπα εγνωσμένου διεθνούς κύρους που διακρίνονται για την επιστημονική τους κατάρτιση και την επαγγελματική τους εμπειρία στον τεχνικό, οικονομικό ή νομικό τομέα (...) 2. Το Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων γνωμοδοτεί υποχρεωτικά: α) (...) β) Στις συμβάσεις που αφορούν την αξιοποίηση περιουσιακού στοιχείου του Ταμείου ή εταιρείας της οποίας το μετοχικό κεφάλαιο ανήκει εξ ολοκλήρου, άμεσα ή έμμεσα, στο Ταμείο, καθώς και στις συμβάσεις που είναι απαραίτητες για την αξιοποίηση περιουσιακού στοιχείου, εφόσον για τις τελευταίες απαιτείται απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Ταμείου και γ) Για κάθε άλλο θέμα που παραπέμπεται στο Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων για γνωμοδότηση, με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του Ταμείου. 3. Το Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων γνωμοδοτεί μέσα σε εύλογη προθεσμία που τάσσεται από το Διοικητικό Συμβούλιο, η οποία σε κάθε περίπτωση δεν μπορεί να υπερβαίνει τους δύο (2) μήνες. Απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου, για την έκδοση της οποίας προβλέπεται η προηγούμενη υποχρεωτική γνωμοδότηση του Συμβουλίου Εμπειρογνομόνων είναι απολύτως άκυρη, αν εκδοθεί χωρίς τη γνωμοδότηση αυτή». Ακολούθως, με την παράγραφο 4 του άρθρου 7 του ν. 4038/2012 (φ. 14 Α') προστέθηκε εδάφιο στο τέλος της παραγράφου 2 του

ως άνω άρθρου που είχε ως εξής: «Το Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων γνωμοδοτεί ως προς το αν τηρήθηκε η προβλεπόμενη από το νόμο διαδικασία και αν οι σχετικές συμβάσεις είναι επωφελείς και συμφέρουσες για το Ταμείο και το Ελληνικό Δημόσιο, υποδεικνύοντας για το σκοπό αυτόν και τυχόν τροποποίηση των όρων τους». Το εν λόγω εδάφιο καταργήθηκε στη συνέχεια με την παράγραφο 2Γ του άρθρου 214 του ν. 4389/2016 (φ. 94 Α΄).

12. Από τις προαναφερόμενες διατάξεις σε συνδυασμό με όσα έγιναν δεκτά στη σκέψη 11, συνάγεται ότι ο Νομοθέτης έκρινε ότι το Διοικητικό Συμβούλιο (ΔΣ) του ΤΑΙΠΕΔ, που έχει σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 7 την αποφασιστική αρμοδιότητα για την πραγμάτωση του έργου του νομικού αυτού προσώπου, επικουρείται στο έργο του από το Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων, το οποίο λειτουργεί ως τεχνικός του σύμβουλος (βλ. ΣτΕ 1686/2018). Για τον λόγο δε αυτό προβλέπεται ότι το Συμβούλιο αυτό στελεχώνεται από πρόσωπα εγνωσμένου διεθνούς κύρους που διακρίνονται για την επιστημονική τους κατάρτιση και την επαγγελματική τους εμπειρία στον τεχνικό, οικονομικό ή νομικό τομέα. Η σημασία δε που προσέδωσε ο Νομοθέτης στον γνωμοδοτικό ρόλο του ως άνω τεχνοκρατικής φύσεως οργάνου καταδεικνύεται από τον χαρακτηρισμό της ως «υποχρεωτικής», αλλά και από τη ρητή και κατηγορηματική πρόβλεψη περί απόλυτης ακυρότητας της απόφασης του ΔΣ του ΤΑΙΠΕΔ σε περίπτωση που αυτή εκδοθεί χωρίς την προηγούμενη γνωμοδότηση του Συμβουλίου Εμπειρογνομόνων. Τούτο δε, διότι, για λόγους διαφάνειας αλλά και εφικτού του σχετικού ελέγχου νομιμότητας από το παρόν Δικαστήριο, το ΔΣ του νομικού αυτού προσώπου, οφείλει, κατά την ασκούμενη από το ίδιο δράση στο πλαίσιο του προαναφερόμενου σκοπού του, να στηρίζεται σε συγκεκριμένες τεχνικές και χρηματοοικονομικές πληροφορίες και εκτιμήσεις, πρωτογενείς και αυθεντικές, από τις οποίες θα προκύπτει, με τρόπο ελέγξιμο και επαληθεύσιμο, ότι κάθε φορά η αξιοποίηση δημόσιου περιουσιακού στοιχείου πραγματοποιείται κατά τον συμφερότερο δυνατό τρόπο για τους σκοπούς που υπηρετεί το Ταμείο και, κατά συνέπεια, τον εθνικό σκοπό αποπληρωμής του δημοσίου χρέους. Η αρμοδιότητα προηγούμενης υποχρεωτικής γνωμοδότησης, προς το ΔΣ του Ταμείου για κάθε δράση αυτού, παραμένει ενεργής, δυνάμει της προαναφερόμενης διάταξης του άρθρου 4 παρ. 2 β), παρά την κατάργηση του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 4 του ν. 3986/2011 (το οποίο, εξάλλου, είχε προστεθεί το 2012 με σκοπό μόνον την αποσαφήνιση του γνωμοδοτικού ρόλου του Συμβουλίου Εμπειρογνομόνων, βλ. αιτιολογική έκθεση του ν. 4038/2012) και μάλιστα είναι θεμελιώδους σημασίας. Αντίθετη ερμηνευτική εκδοχή θα οδηγούσε σε δράση του Ταμείου κατά τρόπο αδιαφανή και μη επαληθεύσιμο.

13. Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 1 στ. α' και β' του ν. 4413/2016 (φ. 148 Α') «Ανάθεση και εκτέλεση συμβάσεων παραχώρησης – Εναρμόνιση με την Οδηγία 2014/23/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 26¹⁵ Φεβρουαρίου 2014 σχετικά με την ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης (ΕΕ L 94/1/28.3.2014 και άλλες διατάξεις)», που αποκρυσταλλώνει σχετικές νομολογιακές αρχές που είχαν, προγενέστερα, διαμορφωθεί από το Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), ως "σύμβαση παραχώρησης έργων" ή "σύμβαση παραχώρησης υπηρεσιών" νοείται η σύμβαση εξ επαχθούς αιτίας που συνάπτεται εγγράφως μέσω της οποίας μία ή περισσότερες αναθέτουσες Αρχές ή αναθέτοντες φορείς αναθέτουν την εκτέλεση έργων/παροχή και διαχείριση υπηρεσιών σε έναν ή περισσότερους οικονομικούς φορείς, το δε αντάλλαγμα για την ανάθεση αυτή συνίσταται είτε αποκλειστικά στο δικαίωμα εκμετάλλευσης των έργων/υπηρεσιών, τα οποία αποτελούν το αντικείμενο της σύμβασης, είτε στο δικαίωμα αυτό μαζί με την καταβολή πληρωμής. Η ανάθεση σύμβασης, κατά τα ανωτέρω, παραχώρησης συνεπάγεται τη μεταβίβαση στον αντισυμβαλλόμενο – παραχωρησιούχο του λειτουργικού κινδύνου που απορρέει από την εκμετάλλευση των εν λόγω έργων/υπηρεσιών και ο οποίος συμπεριλαμβάνει κίνδυνο ζήτησης ή προσφοράς ή αμφοτέρους. Ο παραχωρησιούχος θεωρείται ότι αναλαμβάνει τον λειτουργικό κίνδυνο όταν, υπό φυσιολογικές συνθήκες λειτουργίας, δεν υπάρχει εγγύηση για την απόσβεση της επένδυσης ή των δαπανών, που πραγματοποιήθηκαν κατά την εκτέλεση των έργων ή την παροχή υπηρεσιών, που αποτελούν το αντικείμενο της σύμβασης παραχώρησης. Το τμήμα του κινδύνου, που μεταβιβάζεται στον παραχωρησιούχο περιλαμβάνει την πραγματική έκθεση στις αστάθμητες συνθήκες της αγοράς, που συνεπάγεται ότι οποιαδήποτε πιθανή εκτιμώμενη απώλεια του παραχωρησιούχου δεν πρέπει να είναι απλώς ονομαστική ή αμελητέα. Κατά το πνεύμα, που διέπει την εν λόγω Οδηγία, και που είναι χαρακτηριστικό του πνεύματος που πρέπει, κατά το δίκαιο της Ένωσης, να διέπει αντίστοιχες περιπτώσεις, προέχον στοιχείο της σύμβασης παραχώρησης είναι η ανάληψη λειτουργικού, δηλαδή επιχειρηματικού κινδύνου, από τον παραχωρησιούχο – επενδυτή (βλ. ιδίως παρ. 20 Προοιμίου Οδηγίας, Επιτροπή κατά Ιταλίας ΔΕΚ C-437/07, βλ. και Ερμηνευτική Ανακοίνωση Επιτροπής, σχετικά με τις συμβάσεις παραχώρησης στο κοινοτικό δίκαιο [2000/C 121/02, σκ. 20, όπου ακόμη και στην περίπτωση πλήρους χρηματοδότησης του δικαιώματος παραχώρησης (διόδια) από το Δημόσιο πρόκειται για σύμβαση παραχώρησης, εάν η αμοιβή του αναδόχου συνδέεται με τη συχνότητα χρήσης του έργου (ανάληψη κινδύνου ζήτησης)].

14. Από τις ελευθερίες που κατοχυρώνονται στα άρθρα 18, 49 και 56 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απορρέουν η αρχή της ίσης μεταχείρισης των συμμετεχόντων σε δημόσιους

διαγωνισμούς και η υποχρέωση διαφάνειας κατά την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων. Οι αρχές αυτές ενδέχεται να παραβιαστούν, μεταξύ άλλων, σε περίπτωση που, μετά τη σύναψη δημόσιας σύμβασης παραχώρησης, η αναθέτουσα Αρχή και ο παραχωρησιούχος επιφέρουν τροποποιήσεις των όρων της σε τέτοιο βαθμό, ώστε οι τελευταίοι να καθίστανται ουσιωδώς διαφορετικοί από εκείνους της αρχικής σύμβασης. Τούτο συμβαίνει ιδίως όταν οι τροποποιήσεις έχουν ως αποτέλεσμα είτε να διευρύνουν το αντικείμενο της σύμβασης παραχώρησης σε σημαντικό βαθμό, σε πεδία που δεν είχαν αρχικώς προβλεφθεί, είτε να μεταβάλουν την οικονομική ισορροπία της σύμβασης υπέρ του παραχωρησιούχου, ή, επίσης, όταν οι τροποποιήσεις αυτές είναι ικανές να «θέσουν εν αμφιβόλω» την ανάθεση της σύμβασης, υπό την έννοια ότι, εάν οι ως άνω τροποποιήσεις είχαν προβλεφθεί κατά τη διαδικασία της σύναψης της αρχικής σύμβασης, είτε θα είχε γίνει δεκτή άλλη προσφορά, είτε θα είχε γίνει δεκτή η συμμετοχή στη διαδικασία και άλλων διαγωνιζομένων (βλ. ΔΕΕ απόφαση της 5.10.2000, C-337/98, Επιτροπή κατά Γαλλίας, σκ. 44 και 46, απόφαση της 19.6.2008 C-454/06 *presstext Nachrichtenagentur*, σκ. 31-37, απόφαση της 29.4.2010, C-160/08, Επιτροπή κατά Γερμανίας σκ. 99-101, απόφαση της 7.9.2016 C-549/14, *Finn Frogne A/S*, σκ. 28, απόφαση της 14.9.2017 C-223/16, *Casertana Costruzioni Srl* σκ. 34-39, και ειδικώς για συμβάσεις παραχώρησης Δ.Ε.Ε. απόφαση της 13.4.2010 C-91/08, *Wall*, σκ. 32-39, και απόφαση της 18.9.2019 C-526/17, Επιτροπή κατά Ιταλίας σκ. 58-59, η νομολογία δε αυτή έχει ήδη αποτυπωθεί στο άρθρο 43 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ που ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο με το άρθρο 51 του ν. 4413/2016).

15. Στην υπό κρίση υπόθεση, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα αναφερόμενα στις σκέψεις 16 έως 28 που ακολουθούν.

16. Με το άρθρο 1 του ν. 4338/2015 (φ. 131 Α΄) κυρώθηκε η από 24.4.2015 σύμβαση παραχώρησης, ως επιλεγείς τρόπος αξιοποίησης, μεταξύ του ΤΑΠΠΕΔ και της ανώνυμης εταιρείας ειδικού σκοπού «Ιπποδρομίες ΑΕ», η οποία συνήφθη μετά από έλεγχο της σχετικής διαδικασίας από το αρμόδιο Κλιμάκιο του Ελεγκτικού Συνεδρίου (ΕλΣ Ζ΄ Κλιμ. 284/2014). Με τη σύμβαση αυτή, χορηγήθηκε στη δεύτερη συμβαλλομένη εταιρεία το αποκλειστικό δικαίωμα διοργάνωσης και διεξαγωγής αμοιβαίου ιπποδρομιακού στοιχήματος στην Ελλάδα για περίοδο είκοσι ετών. Ακολούθως, με το άρθρο 51 παρ. 5 του ν. 4342/2015 (φ. 143 Α΄) προστέθηκε, ως Παράρτημα VI της ανωτέρω σύμβασης, η κυρωθείσα με τον τελευταίο αυτόν νόμο από 24.4.2015 «Σύμβαση Μίσθωσης Μαρκοπούλου», σχέδιο της οποίας επίσης ελέγχθηκε προσυμβατικά με την προαναφερθείσα 284/2014 πράξη του Ζ΄ Κλιμακίου και αφορά στην εκμίσθωση από τον (ήδη υπό εκκαθάριση βλ. άρθρο 13

ν. 4111/2013, φ. 18 Α΄) «Οργανισμό Διεξαγωγής Ιπποδρομιών Ελλάδος ΑΕ» στην παραχωρησιούχο εταιρεία, του ακινήτου του Ιπποδρόμου Μαρκόπουλου, που αποτελεί τμήμα του ακινήτου «Ολυμπιακό Κέντρο Μαρκόπουλου», για την άσκηση της παραχωρηθείσας ιπποδρομιακής δραστηριότητας.

17. Με τα άρθρα 48 και 49 του ν. 4608/2019 (φ. 66 Α΄/25.4.2019), ο Νομοθέτης τροποποίησε άρθρα της από 24.4.2015 κυρωθείσης κατά τα ανωτέρω με νόμο Σύμβασης Παραχώρησης και του Παραρτήματος VI («Σύμβαση Μίσθωσης Μαρκοπούλου») αυτής, προσθέτοντας ή αντικαθιστώντας συγκεκριμένους όρους που αφορούν ιδίως στην επέκταση του πεδίου των δραστηριοτήτων που επιτρέπεται να ασκεί ο παραχωρησιούχος. Σύμφωνα ειδικότερα με την προσθήκη θ΄ στο άρθρο 13 της Σύμβασης Παραχώρησης (άρθρο 48 παρ. 1 ν. 4608/2019), παραχωρείται στον Ιππόδρομο «το δικαίωμα να προβεί σε κάθε εργασία και σχετική ενέργεια για την κατασκευή εγκαταστάσεων, τη λειτουργία και εκμετάλλευση αυτών και την εν γένει άσκηση κάθε δραστηριότητας που επιτρέπεται στον Ιππόδρομο από την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία για τις χρήσεις γης». Η προσθήκη αυτή έλκει ευθέως σε εφαρμογή και το άρθρο 50 του ίδιου νόμου, σύμφωνα με το οποίο επιτρέπονται επιπλέον -πέραν δηλαδή της διοργάνωσης Ιπποδρομιών- όλες οι χρήσεις γης του άρθρου 5 π.δ/τος 59/2018, όπως ισχύει, πλην της χρήσης "καζίνο", βλ. άρθρο 5 π.δ/τος 5/2018 με παράτιτλο «Τουρισμός – Αναψυχή» και τις αναφερόμενες σε αυτό 52 επιτρεπόμενες χρήσεις γης (π.χ. κατοικία, αθλητικές εγκαταστάσεις, Κέντρα Υγείας, εμπορικά κέντρα κ.λπ.). Περαιτέρω, οι ως άνω τροποποιήσεις αφορούν στην επέκταση της δυνατότητας μεταβίβασης ή διάθεσης της συμμετοχής του επικεφαλής μέλους του παραχωρησιούχου (αντικατάσταση άρθρου 14 παρ. 3 της Σύμβασης Παραχώρησης), στη δυνατότητα επανακαθορισμού του βασικού μισθώματος του ακινήτου που είχε καθορισθεί σταθερώς με την αρχική σύμβαση σε 211.000 ευρώ/μήνα και ήδη σχετικοποιείται υπό τη μορφή ποσοστού -δεν προσδιορίζεται- εξαρτώμενου από τα Μικτά Έσοδα του παραχωρησιούχου από την ιπποδρομιακή δραστηριότητα (τροποποίηση άρθρου 4 παρ. 1 του Παραρτήματος) και στη δυνατότητα του παραχωρησιούχου να συμψηφίζει με το οφειλόμενο μίσθωμα τις δαπάνες συντήρησης και βελτίωσης του ακινήτου (τροποποίηση άρθρου 4 παρ. 4 και αντικατάσταση άρθρου 7 του Παραρτήματος). Κατά τη ρητή διατύπωση του νόμου (άρθρο 48 παρ. 3), οι κρίσιμες διατάξεις «ισχύουν από την ημερομηνία τροποποίησης, σύμφωνα με αυτές, της ως άνω Σύμβασης Παραχώρησης, με υπογραφή τροποποιητικής σύμβασης, η οποία συνάπτεται εντός αποκλειστικής προθεσμίας τριών (3) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου» [βλ. αντιστοίχως και άρθρο 49 παρ. 8, σχετικά με την έναρξη ισχύος των τροποποιήσεων του Παραρτήματος VI, που ορίζει ότι «Οι διατάξεις του

παρόντος άρθρου αρχίζουν να ισχύουν από την ημερομηνία τροποποίησης του Παραρτήματος VI (Σύμβαση Μίσθωσης) της Σύμβασης Παραχώρησης (...) με την υπογραφή σχετικής τροποποιητικής σύμβασης, η οποία συνάπτεται εντός αποκλειστικής προθεσμίας τριών (3) μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου»].

18. Στην αιτιολογική έκθεση των διατάξεων των άρθρων 48 και 49 του ν. 4608/2019, διαλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα: «Ο Παραχωρησιούχος ξεκίνησε τη σχετική επιχειρηματική και ιπποδρομιακή δραστηριότητα τον Ιανουάριο του 2016, όμως λόγω της ανελαστικότητας των δαπανών συντήρησης και λειτουργίας του Ιπποδρόμου Μαρκοπούλου, δεν κατέστη δυνατή η αποφυγή ζημιολογικών αποτελεσμάτων. Εξαιτίας των ανωτέρω τίθεται σε κίνδυνο η συνέχιση της ιπποδρομιακής δραστηριότητας και απειλείται εξαιρετικά σοβαρά η διατήρηση του Ιπποδρόμου στο Μαρκόπουλο και το μέλλον των ελληνικών ιπποδρομιών. Οι προτεινόμενες ρυθμίσεις συμβάλλουν ουσιαστικά, με αποκλειστικό γνώμονα το δημόσιο συμφέρον και την αναπτυξιακή πορεία της χώρας, στη βιωσιμότητα της ελληνικής ιπποδρομιακής δραστηριότητας, στην αναζωογόνηση του κλάδου εκτροφής ίππων και στη σταδιακή αύξηση του αριθμού των δρομώνων ίππων και, ακολούθως, στην αύξηση των διεξαγόμενων ιπποδρομιών, αλλά και στον εκσυγχρονισμό και στην αύξηση της αξίας των ιπποδρομιακών εγκαταστάσεων στο Μαρκόπουλο, επιπλέον, όμως, και στη στήριξη, μέσω της διατήρησης των θέσεων εργασίας, 1.500 έως 2.000 εργαζομένων και των οικογενειών τους (εκτιμάται ότι, συνολικά, επηρεάζονται 6.000 – 8.000 άνθρωποι). Σημειώνεται ότι το ακίνητο του Ιπποδρόμου Μαρκοπούλου αποτελεί τμήμα του ακινήτου ‘Ολυμπιακό Κέντρο Μαρκοπούλου’, στο οποίο περιλαμβάνονται και οι εγκαταστάσεις του Ολυμπιακού Ιππικού Κέντρου Μαρκοπούλου (...) Για το ένα τμήμα του ευρύτερου ακινήτου (το Ολυμπιακό Ιππικό Κέντρο Μαρκοπούλου) έχουν προβλεφθεί διάφορες χρήσεις, οι οποίες εμπίπτουν στην κατηγορία Θεματικά Πάρκα, Εμπορικά Κέντρα και Αναψυχή. Οι ως άνω χρήσεις, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται εμπορικά καταστήματα, αθλητικές εγκαταστάσεις, πολιτιστικά κέντρα, χώροι εστίασης, εκθεσιακοί χώροι, τουριστικά καταλύματα και λοιπές εγκαταστάσεις, είναι απολύτως εύλογο και επιβεβλημένο να επεκταθούν και στο ακίνητο του Ιπποδρόμου Μαρκοπούλου, το υπόλοιπο τμήμα του ευρύτερου, ενιαίου, ακινήτου, θεραπεύοντας με αυτόν τον τρόπο την προφανή αβλεψία του παρελθόντος. Συνεπώς, δεν συντρέχει οποιοσδήποτε λόγος για να ισχύουν διαφορετικές επιτρεπόμενες χρήσεις σε επιμέρους τμήματα του συγκεκριμένου ευρύτερου ακινήτου».

19. Στην επισυναπτόμενη Έκθεση Αξιολόγησης Συνεπειών Ρυθμίσεων, στο κεφάλαιο περί αναγκαιότητας της ρύθμισης αναφέρονται επιπλέον τα ακόλουθα: «Η βαθιά δημοσιονομική κρίση που αντιμετώπισε η ελληνική

οικονομία από το έτος 2009, σε συνδυασμό με τη μεταφορά των εγκαταστάσεων του Ιπποδρόμου από το Νέο Φάληρο στο Μαρκόπουλο Αττικής και άλλους παράγοντες, είχαν ως αποτέλεσμα να πάψει από τον Οκτώβριο 2015 η διεξαγωγή ιπποδρομιών στο Μαρκόπουλο, όπως και κάθε συναφής στοιχηματική δραστηριότητα, και ο φορέας διοργάνωσής τους ΟΔΙΕ, να τεθεί υπό εκκαθάριση. Μετά από πολλά έτη διαρκούς πτώσης, ο πληθυσμός των ίππων στο Μαρκόπουλο είχε μειωθεί από 1.200 ίππους το 2010, σε 240 ίππους (εκ των οποίων οι περισσότεροι άνω των 5 ετών) το 2015. Αντίστοιχα, τα ετήσια έσοδα από τον στοιχηματισμό είχαν μειωθεί από τα 124 εκατ. ευρώ το 2011, σε 35 εκατ. ευρώ το 2015. Η μεγάλη πλειοψηφία των φιλίππων απομακρύνθηκαν από τον ιπποδρομιακό στοιχηματισμό και στράφηκαν σε άλλα είδη και προϊόντα στοιχηματισμού. Ο Παραχωρησιούχος ξεκίνησε τη σχετική επιχειρηματική και ιπποδρομιακή δραστηριότητα τον Ιανουάριο 2016. Παρά δε τις σημαντικές δράσεις αναδιοργάνωσης και τις σημαντικές δράσεις αναδιοργάνωσης και τις συνεχείς προσπάθειες βελτίωσης που καταβλήθηκαν από την πλευρά του Παραχωρησιούχου, λόγω της ανελαστικότητας των δαπανών συντήρησης και λειτουργίας του Ιπποδρόμου Μαρκόπουλου, καθώς και της ζημίας από την τρέχουσα αποτίμηση του δικαιώματος από την παραχώρηση του Αμοιβαίου Ιπποδρομιακού Στοιχήματος, δεν κατέστη δυνατή η αποφυγή των ζημιολόγων αποτελεσμάτων. Ειδικότερα, σύμφωνα με τις επίσημες Οικονομικές Καταστάσεις του Παραχωρησιούχου, οι συνολικές (μετά από φόρους) ζημίες του Παραχωρησιούχου για τα δύο πρώτα έτη λειτουργίας (2016-2017) ανέρχονται στο ποσό των 34.247.000 ευρώ, ενώ σε επίπεδο EBITDA, οι ζημίες ανέρχονται σε 9.381.000 ευρώ για το 2016 και σε 8.934.000 ευρώ για το 2017. Εξαιτίας των ανωτέρω τίθεται σε κίνδυνο η συνέχιση της ιπποδρομιακής δραστηριότητας και απειλείται εξαιρετικά σοβαρά η διατήρηση του Ιπποδρόμου στο Μαρκόπουλο και το ίδιο το μέλλον των ελληνικών ιπποδρομιών (...) Οι προτεινόμενες ρυθμίσεις συμβάλλουν περαιτέρω οριστικά στη βιωσιμότητα της ελληνικής ιπποδρομιακής δραστηριότητας (...) αλλά και στον εκσυγχρονισμό και στην αύξηση της αξίας των ιπποδρομιακών εγκαταστάσεων στο Μαρκόπουλο. Στην επαύξηση του οικονομικού οφέλους για το Ελληνικό Δημόσιο (και από την είσπραξη επιπρόσθετων φορολογικών εσόδων) αλλά και στη διασφάλιση της συντήρησης της αξίας ενός ιδιαίτερα σημαντικού ακινήτου, που είχε κατασκευαστεί στο πλαίσιο διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 (...)».

20. Σε εκτέλεση των προαναφερθεισών διατάξεων των άρθρων 48 και 49 του ν. 4608/2019, το Διοικητικό Συμβούλιο του ΤΑΙΠΕΔ, με την από 11.7.2019 απόφαση, ύστερα από γνωμοδότηση του Συμβουλίου Εμπειρογνομόνων, τα οποία έκρινε ότι «δεν έχει λόγο ή δικαιολογία να εκφράσει αρνητική γνωμοδότηση» διότι δεν μπορούσε «να εκφράσει καμία

γνώμη/επιφύλαξη/σχόλιο για θέματα που πραγματεύεται και ρυθμίζει άμεσα ο νόμος», ενέκρινε τις προβλεπόμενες τροποποιήσεις και την υπογραφή του σχεδίου της τροποποιητικής συμφωνίας εντός της αποκλειστικής προθεσμίας των άρθρων 48 παρ. 3 και 49 παρ. 8 του ν. 4608/2019, «υπό την προϋπόθεση ότι η έναρξη ισχύος αυτού θα τελεί υπό την αίρεση ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο, στο πλαίσιο του κατ' άρθρο 9 παρ. 4 του ν. 3986/2011 ελέγχου του, θα αποφανθεί ότι δεν κωλύεται η υπογραφή του για οποιονδήποτε λόγο». Ο τελευταίος αυτός όρος επανελήφθη και στο άρθρο 3 του «Συμφωνητικού Τροποποίησης της Σύμβασης Παραχώρησης για τη χορήγηση αποκλειστικού δικαιώματος διοργάνωσης και διεξαγωγής αμοιβαίου ιπποδρομιακού στοιχήματος στην Ελλάδα για περίοδο είκοσι ετών», που υπογράφηκε στις 23.7.2019 και υποβλήθηκε (υπογεγραμμένο) προς έλεγχο, στο αρμόδιο Κλιμάκιο του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

21. Το Ζ' Κλιμάκιο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με την 564/2019 πράξη του, θεώρησε αρχικώς απαράδεκτη την υποβολή του ανωτέρω υπογεγραμμένου σχεδίου σύμβασης στον προσυμβατικό έλεγχο. Κατά της πράξης αυτής του Κλιμακίου, άσκησε αίτηση ανάκλησης το ΤΑΙΠΕΔ υποστηρίζοντας ότι η επίμαχη τροποποιητική σύμβαση υπάγεται στον προσυμβατικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Το επιληφθέν σχετικώς VI Τμήμα, επειδή έκρινε ότι δύναται να υποστηριχθούν περισσότερες αποκλίνοσες, πλην εξίσου υποστηρίξιμες, εκδοχές ως προς τη σχέση των διατάξεων των άρθρων 48 και 49 του ν. 4608/2019 με το παραδεκτό ή μη της υπαγωγής της τροποποιητικής συμφωνίας σε προσυμβατικό έλεγχο, παρέπεμψε, με το πρακτικό του 2/2019, το ζήτημα της ερμηνείας τους στο Τμήμα Μείζονος - Επταμελούς Σύνθεσης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 37 παρ. 9 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο.

22. Με την 117/2020 απόφασή του, το Τμήμα Μείζονος - Επταμελούς Συνθέσεως, λαμβάνοντας υπόψη, (α) τη συνταγματικώς κατοχυρωμένη αρμοδιότητα του Ελεγκτικού Συνεδρίου να ασκεί προσυμβατικό έλεγχο και επί των τροποποιητικών συμβάσεων αξιοποίησης περιουσιακών στοιχείων που συνάπτει το ΤΑΙΠΕΔ, (β) ότι οι κρίσιμες διατάξεις του ν. 4608/2019, έταξαν στους συμβαλλομένους υπερβολικά σύντομη αποκλειστική προθεσμία για τη συμμόρφωσή τους, ιδίως εάν συνυπολογιστεί σε αυτήν και ο αναγκαίος για τον προσυμβατικό έλεγχο χρόνος, (γ) ότι τα μέρη, ανεξαρτήτως της υποχρεωτικότητας των όρων της τροποποιητικής σύμβασης, είχαν πάντως τη δυνατότητα να μην την υπογράψουν και άρα υφίστατο έδαφος συναλλακτικής ελευθερίας και (δ) ότι, κατά τη βούληση των μερών και σύμφωνα με τους όρους της τροποποιητικής σύμβασης, η ισχύς αυτής τελεί υπό την αίρεση της έγκρισής της από το Ελεγκτικό Συνέδριο, δηλαδή, πριν από τη διενέργεια του ελέγχου και τη θετική έκβασή του, δεν γεννώνται από την κρινόμενη σύμβαση κανενός είδους

δικαιώματα του αντισυμβαλλομένου ούτε έχει εκκινήσει η εκτέλεσή της, έκρινε ότι, κατά την έννοια των άρθρων 48 και 49 του ν. 4608/2019, ο έλεγχος διατηρεί τον προληπτικό του χαρακτήρα και, ως εκ τούτου, η επίμαχη τροποποιητική σύμβαση παραδεκτώσ υπάγεται στον έλεγχο αυτόν.

23. Κατόπιν της ως άνω δεσμευτικής για το VI Τμήμα απόφασης, το τελευταίο, με τη 232/2020 απόφασή του, ανακάλεσε την προαναφερόμενη 564/2019 πράξη του Ζ΄ Κλιμακίου.

24. Επιλαμβανόμενο εκ νέου της υπόθεσης το Κλιμάκιο, και διαπιστώνοντας ότι η αρχική αιτιολογία της από 11.7.2019 απόφασης του ΤΑΙΠΕΔ βασιζόταν σε προηγούμενη γνωμοδότηση του Συμβουλίου Εμπειρογνομόνων με την οποία το εν λόγω όργανο δεν είχε εκφράσει επί της ουσίας γνώμη, θεωρώντας ότι δεσμευόταν ευθέως από τις ρυθμίσεις του νόμου, με την 94/2020 πράξη του, ζήτησε από το ΤΑΙΠΕΔ συμπλήρωση της ανωτέρω αιτιολογίας. Σε εκτέλεση της αναβλητικής αυτής πράξης, προσκομίστηκε (α) η από 27.3.2020 γνωμοδότηση του Συμβουλίου Εμπειρογνομόνων του ΤΑΙΠΕΔ, με την οποία αυτό παρέπεμψε στην προηγούμενη από 11.7.2019 γνωμοδότησή του, με τη "διευκρίνιση" ότι «Μετά την έκδοση των διατάξεων των Άρθρων 48 και 49 του Ν.4608/2019, δεν υπάρχει περιθώριο για το Συμβούλιο να εκφέρει γνώμη, με δεδομένο ότι ο Ν. 4608/2019, όπως κάθε Νόμος, υπηρετεί εξ ορισμού το Δημόσιο Συμφέρον, το οποίο επίσης περιλαμβάνει το δημοσιονομικό και οικονομικό συμφέρον του Δημοσίου. Διά τούτο, στην συγκεκριμένη περίπτωση, το όφελος του Δημοσίου από την τροποποίηση της Σύμβασης αποφασίσθηκε ήδη από τον Νομοθέτη, με αποτέλεσμα το Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων να μην έχει πλέον αρμοδιότητα να εκφράσει γνώμη για την ουσία» και (β) η από 27.3.2020 απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του ΤΑΙΠΕΔ, που αποδέχθηκε την ως άνω γνωμοδότηση του Συμβουλίου Εμπειρογνομόνων, με την αιτιολογία ότι το Συμβούλιο δεν δύναται να αποφανθεί αν η επίδικη τροποποίηση είναι επωφελής και συμφέρουσα για το Δημόσιο, διότι δεν είναι επιτρεπτό να σταθμίσει όρους συναλλαγής που τέθηκαν με νομοθετική ρύθμιση.

25. Κατόπιν των ανωτέρω, το Ζ΄ Κλιμάκιο, με την 148/2020 πράξη του, έκρινε ότι η διαδικασία τροποποίησης της ελεγχόμενης σύμβασης παραχώρησης υπήρξε πλημμελής, διότι το Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων, αποφεύγοντας εκ νέου να γνωμοδοτήσει πλήρως και αιτιολογημένως για την κρίσιμη τροποποίηση, απείχε κατ' ουσίαν των καθηκόντων του, κατά παράβαση ουσιώδους διαδικαστικού τύπου του ν. 3986/2011, πρωτίστως όμως, διότι η αιτιολογία της από 27.3.2020 απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου, η οποία ερείδεται στην ως άνω, με όμοια ημερομηνία, γνωμοδότηση του Συμβουλίου Εμπειρογνομόνων, δεν είναι νομίμως και

επαρκώς αιτιολογημένη. Τούτο δε, διότι στην -εμπεριέχουσα την αιτιολογία της ως άνω απόφασης- γνωμοδότηση, δεν αναλύεται, με αναφορά στις ουσιαστικές ρυθμίσεις των τροποποιήσεων, σε χρηματοοικονομικά στοιχεία, αναλύσεις και λοιπές κρίσεις τεχνικής φύσης, ότι: (α) η επιλογή της σύναψης της επίμαχης τροποποιητικής σύμβασης θεωρείται επωφελής και συμφέρουσα για το Δημόσιο και (β) οι επίμαχες τροποποιήσεις δεν ανατρέπουν την οικονομική ισορροπία της σύμβασης υπέρ του αρχικού παραχωρησιούχου, καθώς και ότι, σε περίπτωση που είχαν γνωστοποιηθεί στο πλαίσιο της διαδικασίας σύναψης της αρχικής σύμβασης, δεν θα είχαν ως αποτέλεσμα τη συμμετοχή περισσότερων διαγωνιζομένων και την υποβολή περισσότερων των αρχικώς υποβληθεισών προσφορών.

26. Κατά της ως άνω πράξης του Κλιμακίου ασκήθηκαν αιτήσεις ανάκλησης από το ΤΑΙΠΕΔ και την εταιρεία με την επωνυμία «Ιπποδρομίες ΑΕ», οι οποίες όμως απορρίφθηκαν με την 1080/2020 απόφαση του VI Τμήματος και ήδη προσβαλλόμενη, με την οποία επικυρώθηκε η ως άνω κρίση του Κλιμακίου.

27. Με την κρινόμενη προσφυγή του το ΤΑΙΠΕΔ προβάλλει ότι η γνωμοδότηση του Συμβουλίου Εμπειρογνομόνων δεν τάσσεται από τον νόμο ως ουσιώδης διαδικαστικός τύπος, πρωτίστως διότι η διάταξη του άρθρου 4 παρ. 2 του ν. 3986/2011 (όπως είχε προστεθεί με την παρ. 4 του άρθρου 7 του ν. 4038/2012, φ. 14 Α'), έχει ήδη καταργηθεί με το άρθρο 214 παρ. 2Γ του ν. 4389/2016 (φ. 94 Α'). Ανεξαρτήτως τούτου, δεν ήταν αναγκαία, εν προκειμένω, η γνωμοδότηση περί του επωφελούς για το Δημόσιο χαρακτήρα της τροποποίησης, αφού η τροποποιητική σύμβαση κρίθηκε επωφελής και συμφέρουσα από τον ίδιο τον Νομοθέτη, όπως, άλλωστε, προκύπτει από την αιτιολογική έκθεση του ν. 4608/2019 -έστω γενικόλογα-, η μόνη δε συναλλακτική ελευθερία που είχε το ίδιο ήταν να υπογράψει ή όχι το οικείο συμβατικό κείμενο. Άλλωστε, τα όργανα του ΤΑΙΠΕΔ δεν νομιμοποιούνται να ασκήσουν έλεγχο συμβατότητας των ανωτέρω διατάξεων με το ενωσιακό δίκαιο, την αρμοδιότητα δε αυτή έχει το Ελεγκτικό Συνέδριο στο πλαίσιο του διενεργούμενου από το ίδιο ελέγχου νομιμότητας των δημοσίων συμβάσεων.

28. Με την προσφυγή της η εταιρεία με την επωνυμία «Ιπποδρομίες ΑΕ» υποστηρίζει ότι η προσβαλλόμενη πρέπει να αναθεωρηθεί διότι στηρίζεται στην εσφαλμένη παραδοχή ότι η σύναψη της τροποποιητικής σύμβασης αποτελεί δυνατότητα και όχι υποχρέωση των μερών. Δεδομένου ότι ο Νομοθέτης επέβαλε στα μέρη τη σύναψη της σύμβασης με συγκεκριμένο περιεχόμενο το οποίο καθορίστηκε ευθέως από τον νόμο, η επίμαχη τροποποιητική σύμβαση εκφεύγει του προληπτικού ελέγχου νομιμότητας. Σε κάθε περίπτωση, ακόμα και αν ήθελε θεωρηθεί ότι

ασκείται προσυμβατικός έλεγχος, δεν μπορεί παρά να έχει οριακό χαρακτήρα. Ενόψει δε της οριακής φύσης του ελέγχου, ισχυρίζεται η ΑΕ, στη συγκεκριμένη περίπτωση η τροποποιητική σύμβαση έχει κριθεί επωφελής και συμφέρουσα από τον ίδιο τον Νομοθέτη, με αναλυτική τεκμηρίωση της κρίσης αυτής στην αιτιολογική έκθεση και στην έκθεση αξιολόγησης συνεπειών ρύθμισης. Τέλος, ως προς την πιθανότητα ανατροπής της οικονομικής ισορροπίας της σύμβασης υπέρ του παραχωρησιούχου, η αιτούσα υποστηρίζει ότι η φύση και ο σκοπός των τροποποιήσεων δεν συναρτώνται με την αρχική σύμβαση, δοθέντος ότι έχει παρέλθει ήδη μεγάλο χρονικό διάστημα από την υπογραφή της αρχικής σύμβασης, ώστε να μην μπορεί να διαπιστωθεί βελτίωση της αρχικής θέσης του παραχωρησιούχου, ότι δεν υπάρχει πρόθεση τέτοιας βελτίωσης και ότι οι τροποποιήσεις αποσκοπούν στη βιωσιμότητα της συγκεκριμένης επιχειρηματικής δραστηριότητας και την ανάπτυξη της Χώρας.

29. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι οι διατάξεις των άρθρων 48 και 49 του ν. 4608/2019, όπως έχουν ερμηνευθεί οριστικώς και αμετακλήτως με την 117/2020 απόφαση του Τμήματος Μείζονος - Επταμελούς Σύνοψης, καταλείπουν πεδίο συναλλακτικής ελευθερίας στα συμβαλλόμενα μέρη, το οποίο συνίσταται στην επιλογή υπογραφής ή μη του συμβατικού κειμένου, με το οποίο θα επέλθει η ουσιαστική ενεργοποίηση της προτεινόμενης από τον Νομοθέτη δέσμης τροποποιήσεων της από 24.4.2015 σύμβασης παραχώρησης (μετά του VI Παραρτήματος αυτής), με γνώμονα πάντοτε το δημόσιο συμφέρον. Συνεπώς, τα περί του αντιθέτου προβαλλόμενα από την προσφεύγουσα εταιρεία «Ιπποδρομίες ΑΕ», σύμφωνα με τα οποία εξουδετερώνεται κατ' ουσίαν ο προσυμβατικός έλεγχος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, πρέπει να απορριφθούν, ως αβάσιμα.

30. Το κατά τα ανωτέρω περιθώριο συναλλακτικής ελευθερίας που επεφύλαξε ο Νομοθέτης στο ΤΑΠΕΔ συνεπάγεται ότι η απόφαση του ΔΣ του, με την οποία προκρίνεται η υπογραφή της τροποποιητικής σύμβασης της ως άνω σύμβασης παραχώρησης, πρέπει, για λόγους σεβασμού της διαφάνειας στην ανάθεση δημόσιων συμβάσεων (σκέψη 14) αλλά και προκειμένου να καθίσταται ουσιαστικός, και όχι προσχηματικός, ο έλεγχος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, να περιλαμβάνει επαρκή αιτιολογία, εμπειρέχουσα σαφείς και επαρκείς πληροφορίες που δικαιολογούν την γενόμενη επιλογή. Και ναι μεν, όπως υποστηρίζεται σε αμφότερες τις κρινόμενες προσφυγές, ο Νομοθέτης έχει προκρίνει ο ίδιος για λόγους δημοσίου συμφέροντος τις προτεινόμενες τροποποιήσεις, πλην, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι, όπως προκύπτει τόσο από την αιτιολογική έκθεση των επίμαχων διατάξεων όσο και από την επισυναπτόμενη Έκθεση Αξιολόγησης Συνεπειών Ρυθμίσεων, βάσισε αυτή του την επιλογή σε κοινωνικοπολιτικές σταθμίσεις (βλ. αναφορές σχετικά με την αναπτυξιακή

πορεία της Χώρας, βιωσιμότητα υποδομιακής δραστηριότητας, διατήρηση θέσεων εργασίας, ενώ αόριστη είναι η αναφορά του Νομοθέτη στην επέκταση των προτεινομένων δράσεων της ΑΕ). Δεν παρέπεμψε δε ο Νομοθέτης σε εξατομικευμένα τεχνικοοικονομικά στοιχεία και οικονομοτεχνικές μελέτες σχετικές με το βιώσιμο ή μη της επίδικης παραχώρησης, κατόπιν των προτεινόμενων προς τα συμβαλλόμενα μέρη τροποποιήσεων, προδήλως διότι την ως άνω τεχνικής φύσεως εξειδικευμένη ανάλυση επεφύλαξε, παρά τα περί του αντιθέτου προβαλλόμενα, στο ΤΑΙΠΕΔ, που αποτελεί τον νομίμως ορισθέντα αρμόδιο φορέα για τη διενέργεια της αξιοποίησης των περιουσιακών στοιχείων του Δημοσίου, και που, χάρις στον τεχνοκρατικό του χαρακτήρα, είναι το πλέον κατάλληλο όργανο για να προβεί στην ουσιαστική ανάλυση των ανωτέρω προτεινόμενων τροποποιήσεων, βάσει χρηματοοικονομικών στοιχείων, αναλύσεων, χρηματοοικονομικών προβλέψεων και μελετών και άλλων κρίσεων τεχνικής φύσης. Τούτο δε προς κατάδειξη, με αμιγώς πλέον χρηματοοικονομικούς όρους και με τρόπο απολύτως διαφανή, μετρήσιμο και επαληθεύσιμο του βιώσιμου και επικερδούς της παραχώρησης επ' ωφελεία του σκοπού που υπηρετεί το Ταμείο, και εν τέλει επ' ωφελεία του Δημοσίου (αποπληρωμή δημοσίου χρέους).

31. Σύμφωνα, περαιτέρω, με όσα έγιναν ερμηνευτικώς δεκτά στη σκέψη 12 της παρούσης, η κατά τα ανωτέρω αιτιολογία της απόφασης του ΔΣ του ΤΑΙΠΕΔ σχετικής με το βασιζόμενο σε συγκεκριμένα οικονομικά μεγέθη βιώσιμο/συμφέρον της τροποποίησης της από 24.4.2015 σύμβασης παραχώρησης, προκύπτει, προεχόντως, από την προηγούμενη γνωμοδότηση του Συμβουλίου Εμπειρογνομόνων του Ταμείου, με τα χαρακτηριστικά που αναφέρθηκαν στην προαναφερόμενη σκέψη της παρούσης, αρμοδιότητα που παραμένει ενεργής, όπως προαναφέρθηκε σε αυτήν, και προβλέπεται ως υποχρεωτική σε περιπτώσεις αξιοποίησης περιουσιακών στοιχείων του Δημοσίου από το Ταμείο. Η έλλειψή της επάγεται την απόλυτη ακυρότητα της σχετικής απόφασης. Κατά συνέπεια είναι απορριπτέοι ως αβάσιμοι οι ισχυρισμοί των προσφευγόντων ότι η σχετική γνωμοδοτική αρμοδιότητα του Συμβουλίου Εμπειρογνομόνων έχει καταργηθεί με την απαλοιφή του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 4 του ν. 3986/2011 από τη διάταξη της παραγράφου 2Γ του άρθρου 214 του ν. 4389/2016, καθώς η απαιτούμενη εκφορά γνωμοδότησης ερείδεται στο άρθρο 4 παρ. 2 β' ν. 3986/2011. Συνεπώς, κατά την πλειοψηφήσασα στο Δικαστήριο άποψη, ορθώς έγινε δεκτό από το VI Τμήμα ότι η υποβληθείσα από 27.3.2020 υποχρεωτικώς απαιτούμενη "γνωμοδότηση" του Συμβουλίου Εμπειρογνομόνων ήταν στην πραγματικότητα κενή ουσιαστικού περιεχομένου, αφού δεν εξέφερε πρωτογενή και αυθεντική κρίση, αλλά αρκέστηκε να αναφέρει ότι ο νόμος -όπως άλλωστε κάθε νόμος- υπηρετεί εξ ορισμού το Δημόσιο Συμφέρον. Ούτω πως, όμως, δεν τηρήθηκε

ουσιώδης τύπος της διαδικασίας, το γεγονός δε αυτό ισοδυναμεί με κατ' ουσίαν έλλειψη αιτιολογίας του ΔΣ ως προς την απόφασή του να υπογράψει την ελεγχόμενη σύμβαση, με αποτέλεσμα να καθίσταται ανέφικτος ο σχετικός έλεγχος του Ελεγκτικού Συνεδρίου (σκέψη 10 της παρούσης).

32. Η Ολομέλεια επισημαίνει εδώ ότι η παρέμβαση του κοινού Νομοθέτη σε όρους συμβάσεως που έχουν συναφθεί μεταξύ ιδιωτικών οικονομικών φορέων, αποτελεί μια εξόχως εξαιρετική ενέργεια, η οποία, ακόμη και αν είναι συμβατή με τις υπερνομοθετικής ισχύος αρχές που διέπουν την άσκηση κρατικής εξουσίας στον χώρο αυτό, πάντως, λόγω του εξαιρετικού της χαρακτήρα, οι οικείες ρυθμίσεις με βάση τις οποίες επιδιώκεται, είναι στενής ερμηνείας. Εκ τούτου παρέπεται για την εν προκειμένω κρινόμενη περίπτωση, ότι με την επίδικη νομοθετική παρέμβαση στην ελεγχόμενη σύμβαση, δεν μπορεί να συναχθεί ότι τέθηκαν εκποδών γενικής εφαρμογής ρυθμίσεις με τις οποίες κατοχυρώνονται τα ειδικότερα συμφέροντα των συμβαλλομένων μερών.

33. Ελλειπούσης, κατά τα ανωτέρω, νόμιμης γνωμοδότησης του Συμβουλίου Εμπειρογνομόνων, είναι απολύτως άκυρη και η απόφαση του ΤΑΙΠΕΔ, προς ενεργοποίηση του επίδικου συμφωνητικού μεταξύ ΤΑΙΠΕΔ και «Ιπποδρομίες ΑΕ».

34. Η Αντιπρόεδρος Μαρία Βλαχάκη εξέφρασε την ακόλουθη γνώμη: ναι μεν η επίμαχη τροποποιητική σύμβαση υπάγεται στον έλεγχο του Συνεδρίου, όπως έκρινε κατά δεσμευτικό τρόπο το Τμήμα Μείζονος Επταμελούς Συνθέσεως με την 117/2020 απόφασή του αίροντας την παραπεμφθείσα σε αυτό αμφιβολία, πλην όμως η νομιμότητα της σύμβασης αυτής εξαρτάται μόνο από τη συμφωνία της με τις διατάξεις των άρθρων 48 και 49 του ν. 4608/2019, βάσει των οποίων υπεγράφη, και η οποία (συμφωνία) δεν αμφισβητείται, και όχι από τη γνώμη του Συμβουλίου Εμπειρογνομόνων, καθόσον αφενός μεν η σχετική αρμοδιότητα του Συμβουλίου έχει καταργηθεί με το άρθρο 214 παρ. 2γ του ν. 4389/2019, αφετέρου δε η γνωμοδότηση του Συμβουλίου δεν προβλέπεται στις διατάξεις των άρθρων 48 και 49. Σε κάθε περίπτωση δε, δεν εναπόκειται στο Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων να κρίνει το ουσιώδες ή μη των επιβληθεισών με το ν. 4389/2019 τροποποιήσεων ούτε στα όργανα του ΤΑΙΠΕΔ να ασκήσουν έλεγχο συνταγματικότητας ή συμβατότητας των διατάξεων του νόμου αυτού με το ενωσιακό δίκαιο, καθόσον η αρμοδιότητα αυτή ανήκει ευθέως στο Ελεγκτικό Συνέδριο. Πλην όμως η γνώμη αυτή δεν εκράτησε.

35. Κατ' ακολουθίαν, αμφότερες οι συνεκδικαζόμενες προσφυγές αναθεώρησης πρέπει να απορριφθούν, να καταπέσει υπέρ του Δημοσίου το

καταβληθέν από τη δεύτερη προσφεύγουσα παράβολο ποσού 150 και να επιστραφεί το υπερβάλλον ποσό 50 ευρώ, ως αχρεωστήτως καταβληθέν.

Για τους λόγους αυτούς

Συνεκδικάζει τις προσφυγές αναθεώρησης α) του νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου με την επωνυμία «Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου» (ΤΑΙΠΕΔ) και β) της ανώνυμης εταιρείας ειδικού σκοπού με την επωνυμία «Ιπποδρομίες ΑΕ».

Απορρίπτει τις κρινόμενες προσφυγές.

Διατάσσει την κατάπτωση του κατατεθέντος από την δεύτερη προσφεύγουσα νόμιμου παραβόλου 150 υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου και την επιστροφή σε αυτήν του υπερβάλλοντος ποσού 50 ευρώ.

Κρίθηκε και αποφασίστηκε στην Αθήνα στις 13 Ιουλίου 2020.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΚΑΒΒΑΔΙΑ-

ΚΩΝΣΤΑΝΤΑΡΑ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε έκτακτη δημόσια συνεδρίαση, στις 3 Αυγούστου 2020.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΑΡΜΑΣ

ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ